

ŠOLA PRED IN MED PRVO SVETOVNO VOJNO

Šol. leto 1903/04

20. 2. šolo obiščeta vladni inženir Hanoš in župan Franc Bartol zaradi razširitve šolskega poslopja.

27. 6. določijo proračun za razširitev šolskega poslopja. Z razširitvijo šole začnejo šele spomladi 1905, pouk v novih prostorih se izvaja od leta 1906.

Šol. leto 1904/05

»Leto nezgod: slabo vreme, nalivi jeseni in spomladi, pozimi debel sneg in zameti, bolezen učitelja Ivana Mandeljca, zaključek šolskega leta 15. maja zaradi prizidave.

Delo za gradnjo šole se je oddalo najnižjemu ponudniku Janezu Ilcu iz Gorenje vasi pri Ribnici z 10 odstotnim popustom. Po predračunu naj bi dela stala 33.500 kron, zaključena naj bi bila v letu 1905.

25.1. je bilo važno posvetovanje učiteljev radi naprave in nabave nove šolske opreme, dva razreda sta ostala s starimi klopami, ostali dobe nove. Učitelj Ivan Mandeljca je opustil igranje orgel in poučevanje petja.«

Šol. leto 1905/06

Gradnja šole se je zavlekla do novembra. Šola je postala štirirazrednica z eno paralelko v drugem razredu. Mihajl Vrbič dobi priznanje in pohvalo »za razstavljeni stroj za početno branje in računstvo.« V novembru je vodstvo šole namesto Ivana Mandeljca zaradi bolezni začasno prevzel Mihajl Vrbič.

13. 11. je bila prva lokalna učiteljska konferenca na štirirazredni šoli. Mihajl Vrbič se je zahvalil vsem, ki so prispevali h gradnji šole.

14. 11. je bila kolavdacija [\[1\]](#) in blagoslovitev šolskega poslopja z mašo ob 8. uri, ki jo je vodil dekan iz Ribnice Franc Dolinar.

17. 11. se začne redni pouk v vseh štirih razredih, drugi razred ima le poldnevni pouk, »ker še ni nastavljena nova učna moč«.

11. 2. umre Ivan Mandeljca.

V maju so učiteljice Marija Bernot, Erna Schott in Adela Raven začele zbirati denarne prispevke za novo šolsko zastavo.

28. 5. je za nadučitelja imenovan Mihalj Vrbič.

14. 6. so blagoslovili novo šolsko zastavo.

Kaj pravi šolska kronika natanko pred 100 leti?

Šol. leto 1906/07

»To leto je bilo leto nezgod! V začetku deževje, bolezn: griža, garje in ošpice, nato silna in dolgotrajna zima (od Božiča naprej 84 cm snega). Vsled hude in dolge zime so zaostala vsa poljska dela. April in maj, meseca, v katerih se je večinoma največ doseglo v šoli, sta bila vsled slabega in nerednega obiska najslabša. V počitnicah, meseca septembra, so tu nočevali dvakrat vojaki 27. brigade. V šolskih prostorih so bili nastanjene razne pisarne, po stanovanjih častniki, za kar se je prejelo 11 K 64 h.

Vodja šole je poprosil cerkvenega notarja v Ribnici g. Gruntar Ignacija, da vpliva pri kazenskih poravnava na to, da se del kazni nakaže za nakup knjig za šolarsko bukvarno.

Omenjeni gospod kot mladino ljub in prijatelj šole prav rad ustreže prošnji. Tri obravnave radi razžaljenja na časti so donesle 40 K. Za ta znesek je nadučitelj naročil 30 pripovednih del v znesku 33 k 38 h in 40 knjig: Pri našem cesarju.

Dobrotnikov je imela šola to leto izvanredno velik! Nekdanji učenci šole: dr. Ivan Lovrenčič, Karol Pakiž, Zamostec 5, Cvar Mihael, Šega Ivan, Sodražica 89, Čampa Matija, Zamostec 25, neimenovan učenec, so obogatili zbirko učil z nagačenimi živalmi domačega kraja.

Z vsem preskrbljeni, se je pričelo šolsko leto 1906/07 13. septembra. Matere, tudi nekaj očetov, so pripeljali novince k vpisovanju. Pri tej priliki ogovori prisotnike nadučitelj, jih opozarja, da si s tem dnevom delimo delo, radi tega pa moramo vzajemno in sporazumno delati, da vzgojimo ubogljive otroke, pošteno mladino, delavne ljudi in srečne starčke. V začetku leta sta umrli dve učenki, za ošpicami in grižo zbolijo dosti otrok v predšolski dobi. Šole nismo zaprli.

17. 9. je pričetek šole. Ob pol devetih daruje sveto mašo novoimenovani veroučitelj g. Ivan Noč. Isti dan je bila ob dveh popoldne lokalna učiteljska konferenca.

20. 9. je pričetek ponavljalne šole.

Vsakdanjo šolo obiskuje 186 učencev in 171 učenk, skupaj 357, ponavljalno šolo obiskuje 38 učencev in 50 učenk, skupaj 88. Vseh učencev, ki obiskujejo šolo, je 445.

1. 10. se po 40-letnem službovanju vladni svetnik in predsednik okrajnega šolskega sveta dr. Mihael Gstetfenhofer poslavlja od učiteljstva in stopa v pokoj.

22. 10. nastopi novi c. kr. okrajni glavar in predsednik okrajnega šolskega sveta v Kočevju v osebi barona v. Schonbergerja, dosedaj glavar v Kamniku.

25. 10. G. Karol Pakiž, podžupan v Zamostecu 5, daruje 5 K za šolarsko bukvarno mesto venca pokojni Antoniji Lunaček v Travniku, obč. Loški potok.

19. in 20. 11. je bila. adventna spoved za učence višjih razredov.

26. 12. se je klatil po občini stekel pes iz Ribnice in ogrizel Pakiž Jožefa iz IV. razreda, Levstek Vincencija iz II. razreda., oba iz Sodražice, in Lušin Marijo iz III. a razreda, Vinice, poleg teh tudi odrasle. Vsi so odšli na Dunaj v Pasteurjev zavod.«

Šol. leto 1907/08

»Bolezen je prizanašala učiteljem, ne pa učencem, mumps, nato oslovski kašelj. Bolezen se je širila od zahoda proti vzhodu. Jesen je bila silno deževna, mila zima, močni nalivi in poplave, učenci so ostajali doma, zato je trpel pouk. Huda suša, že meseca maja je bilo v senci 30 stopinj C. Razni dobrotniki, vsi znanci iz prejšnjih let, nekaj tudi takih, ki hočejo ostati nepoznani, so obogatili šolsko zbirko, pomnožili šolarsko in učiteljsko bukvarno, ustvarili fond za prirejanje kake veselice ali ustanovitve šolarske kuhinje. Razne tvrdke [\[2\]](#) so na prošnjo nadučitelja poslale lepe zbirke umetnih gnojil in krmil, semena trav, detelj, žita, itd. Tudi posojilnica Sodražica je nakupila za revne šolarje knjig in drugih potrebščin.«

Šol. leto 1908/09

»Huda zima, strupen mraz je trajal od novembra do aprila, dva učenca sta umrla za sušico. Dobrotniki so darovali šoli.

13. 9. so v nedeljo popoldne po krščanskem nauku pripeljali novovstopivše otroke.

Nadučitelj Mihajl Vrbič je pri tej priliki govoril o snagi in laži. Staršev je bilo: 62 mater in 15 očetov.

Četrletja se sklenejo in razdele spričevala: 15. 12. 1908, 15. 2. 1909, 30. 4. 1909, 15. 7. 1909.

6. 11. je bila izvanredna lokalna učiteljska konferenca glede proslave 2. decembra ob 60-letnici vladanja njegovega veličanstva Franca Jožefa. Konferenci so prisostvovali: g. župan in deželni poslanec Franc Bartol in preds. k. šol. sveta Franc Štupica in učiteljstvo.

Določil se je sledeči usporod [\[3\]](#):

Opravilo v cerkvi

Uspored v šoli

Govor nadučitelja

Cesarska 1. kitica

Deklamacija (Uvodna pesem)
 Dvoglasni kanon: Žari se dan
 Deklamacija: Oče sirot
 Nazaj v planinski raj (triglasno)
 Deklamacija: Prijatelj šole
 Narodna: Leži, leži ravno polje (štiriglasno)
 Kanon: Kak prijetno je na večer (štiriglasno)
 3. Živa slika:

Doprni kip cesarja v zelenju in cvetlicah, zadaj zastave. Njemu se klanjajo šolarji, kateri zastopajo vse tukajšnje stanovce: učenec, učenka, kovač, kolar, lovec, mornar, vojak, žanjica, krošnjar, mlatič, itd.

Ko pade zavesa, se zapoje kitica: Trdno njegovega visočanstva

4. Šolarje se obdari s knjigo in podobo cesarja.

5. Pogostitev s kuhano klobaso, dobro žemljo in medenimi štruklji.«

»2. 12. je 8.30 uri daroval sv. mašo veroučitelj Leopold Černe.

Nato je na podaljšanem odru razvijal v daljšem govoru nadučitelj pomen te jubilejne slavnosti. Popisal je vse, kar utegne zanimati in spodbujati šolarje, starše in druge odrasle. Posebno je poudarjal modrost, delavnost, marljivost, dobroto in plemenitost cesarja. Nato so se vršile vse točke preje označenega sporeda. Obdarovalo se je 462 učencev in učenk (kar je stalo 135 G 2 K). Potrebni denar je zbral krajevni šolski predsednik g. Franc Štupica in njegovi sorodniki.»

»23. 4. je bila V. lokalna učiteljska konferenca. Sklene se, da je šolarje potrebno opozarjati na škodo in življenje rujavega hrošča in belina. Nadalje, da je šolski starosti primerno poučiti, kako se zatirajo škodljivci ter da naj nabrane hrošče in bube preštete in žive donašajo v šolo, kjer se potem pomore.

9. 7. razredniki predložijo izkaze, koliko so šolarji nabrali hroščev in bub, in sicer:

	Hroščev	bub
I. r	20.452	-
II.r	41.725	1894
III.a r.	47.619	346
III.b r.	84.607	3179
<u>IV. r.</u>	<u>115.045</u>	<u>814</u>
Skupaj	309.448	6233

15. 7. - sklep šolskega leta in podelitev izkazov.

Po govoru nadučitelja pripne g. župan trem učencem petkronske novce v svilenih pentljah na prsi. Ti učenci, ki so bili najmarljivejši pri nabiranju in zatiranju hroščev, so: Ivan Arko iz 3. b, Lipovšica, Ivan Arko iz 4. r, Ravni dol, Jožef Pintar iz 3. b, Lipovšica.

Kako ravnati ob požaru!

Zdravstvo: pazilo se je na snago v šoli in šolarjem se je dalo navodila, kako postopati doma.

Okrajni zdravnik dr. Anton Schiffrer je 18. 7. cepil 40 šolarjem kože.«

»Šolarska knjižnica šteje ob sklepu leta 1908/09 227 del v 296 zvezkih. Izposoja: 668 knjig 104 šolarjem, in to največ v zimskem času.

Ubožnih knjig [4] je bilo v zalogi 533. Izposodilo se je 165 šolarjem 262 knjig.«

Šol. leto 1909/10

»V par slučajih, ko je napravilo katoliško izobraževalno društvo, gasilno društvo ali na pogrebščini, so se šolarji višjih razredov in ponavljalne šole opijanili s sladkim žganjem (likerjem), katerega so dobili ali oni sami ali njih starši na srečelovu. O stvari se je razpravljalo na lokalni konferenci.«

Šol. leto 1911/12

»Četverorazrednica se je spremenila v petrazrednico in paralelka k I. razredu zaradi velikega števila otrok. Šolodolžnih otrok skoraj 500.«

Šol. leto 1912/13

»Med počitnicami je napravil domačin Ivan Vesel, mizarski mojster v starem III. razredu, nov pod in 44 dvosedežnih klopi. Na ta način so vse šolske sobe opremljene prav dobro!
15. 9. ob treh popoldne se je vršilo v šolski sobi III. razreda vpisovanje. Pri tej priliki je govoril nadučitelj Mihajl Vrbič: Kaj reče otrok na starše. Na posebno oznanilo je došlo izvanredno veliko staršev.

Vreme, nalivi v jeseni, spomladi in poleti so silno slabo vplivali na šolski obisk.

Med letom so šolarje opozarjali na opojne pijače, razne škodljivce, napeljevalo k varčnosti. 52 šolarjev ima naloženih 3867 K s tekočimi obrestmi.

Pred koncem šolskega leta sta občinski odbor in krajni šolski svet sprejela sklep, da se razširi dosedanja petrazrednica v ŠESTRAZREDNICO, razpiše takoj in zasede z moško učno močjo.

Jako častno za tukajšnjo šolo je tudi lep napredek naših dijakov po srednjih šolah, skoraj vsi so odličnjaki. 9, padel pa ni nihče.«

Šol. leto 1913/14

»17. januarja 1914 se z razpisom petrazrednica razširi v šestrazrednico ter razpusti paralelka k I. razredu.

Župan g. Franc Bartol prostovoljno odstopi namesto njega z večino glasov izvolijo g. Antona Lovrenčiča.

28. 6. se je izvršil v Sarajevu grozen zločin. Prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova žena nadvojvodinja Zofija Hohenburg sta bila na cesti pri slavnostnem obhodu ustreljena in takoj mrtva.

Sv. maša zadušnica za visokima pokojnikoma 6. 7. 1914 se je brala prav slovesno.

Redni šolski obisk je bil med letom večkrat moten, vsa zaostala poljska in druga dela so zadržala šolarje v septembru in oktobru doma. Po božiču je nastal hud mraz in trajal dva meseca. V tem času so izostali malone vsi zunanji šolarji. V nižjih razredih so šolarje nadlegovale ošpice do božiča.

Učenci ponavljalne šole in V. razreda so si izposodili v zimskem času 786 knjig. Ubožne knjige so se tudi razdelile, 208 otrok je prejelo 267 knjig. Nemarnejši učenci pa so prejeli posebej slabejše knjige. Nadučitelj Mihajl Vrbič je sprožil misel za ustanovitev šolske kuhinje; odzvalo se je veliko dobrotnikov.

Pri pouku se je šolarje napeljevalo k varčnosti, razlagal se je pomen denarnih zavodov (38 šolarjev ima naloženih 3791 K).

Ob raznih prilikah so opozarjali na škodljivost opojnih snovi, nevarnosti strupenih kač in rastlin, obračali pažnjost na varstvo ptic, nasadov, spominjali na dostojno in prikupljivo obnašanje domačim, zlasti pa tujcem in popotnikom.«

Šol. leto 1914/15

»Po umoru prestolonaslednika in njegove blage družice je ves čas vrelo po zemljah, kjer prebivajo Srbi. Preiskave so dognale, da je v kraljestvu Srbija pravo zatočišče vseh nemirnežev in upornikov, zato je naša vlada podala sosedom Srbom ultimatum. Ker le-ta ni hotel spolniti vseh točk ter iskal izgovorov, je naš ljubljenski vladar napovedal vojsko Srbiji dne 28. 7. 1914. Napoved je svojim narodom obrazložil naš Presvetli vladar v krasnem ogovoru: Mojim narodom

26. 7. je bila splošna mobilizacija, vpoklicani so vsi vojaki in črnovojniki do 43. leta. Nastal je silen vrvež. Ljudje so postajali v gručah in ugibali: kaj storiti, da bo doma vse v redu, domovina pa rešena sovraga. Navdušenost je prekipevala. Eni so še ta večer odšli v Ljubljano, ostali pa na jutro 27. 7. Tihota je nastala doma. Žene in otroci so podvojili svoje moči. Bog je dal lepo in stanovitno vreme in delo po polju, po lazih je šlo nemoteno naprej. Nakupili so si za slučaj daljše vojske in bili preskrbljeni za zimo. Država, kot skrbna mati, je družinam vpoklicanih takoj nakazala novčno podporo. S tem je bilo ljudstvo pomirjeno, vpoklicani navdušeni, povsod ustvarjeno splošno in popolno zaupanje v močno vlado.

19. 8. umrje sveti oče Pij X., naslednik mu je Benedikt XV.

Ob začetku šol. leta 1914/15 so namesto 6-ih le 4 učne moči:

Učiteljica Amalija Hinek Žitko v I. in II. razredu, Matija Žitko v III. razredu, Mihajl Vrbič v IV. razredu, Leopold Ažman v združenem V. in VI. razredu.

3. 10. so prenehali pouk v vseh razredih zaradi odredbe.

5. okt. – izlet v Stelnike.

Še dva učitelja odideta k vojakom: Leopold Ažman (8. jan.) in Matija Žitko (29. jan.).

Na šestazrednici ostaneta le 2 učitelja: Amalija Hinek Žitko in Mihajl Vrbič.

Učiteljica Amalija Hinek Žitko poučuje popoldne menjaje I. in II. razred, dopoldne III. razred, Mihajl Vrbič poučuje menjaje po dnevih IV. in skupno V. in VI. razred.

19. 4. so učenci začeli nabirati kovinske odpadke za napravo municije.

15. 6. je vodstvo šole odposlalo na topničarsko zalogo v Ljubljano 264 kg navadnih kovin in vojnemu ministrstvu na Dunaj tri kg zlata in srebra.

2. 5. – sklep, da se V. in VI. razredu zaključi pouk, IV. razred pa ima vsak dan redni pouk.

5. junija je bil pri naboru v Ribnici potrjen tudi nadučitelj Mihajl Vrbič, za vse moške od 43.–50. leta.

Šolarji I., II., III. in IV. razreda dobe letna spričevala, za V. in VI. razred se spričevala pridrže, ker so bili le enkrat klasificirani. Kdor bo sposoben za višji razred ali ponavljalno šolo, se določi ob začetku šol. l. 1915/16.

To šolsko leto je zelo trpel pouk zaradi vojne. Zaradi mobilizacije moških so otroci veliko pomagali doma. Pozimi je bil mraz in sneg, 30. 1. je bilo 1 m in 25 cm snega.

V začetku šolskega leta so le štiri učne moči namesto šestih, potem pa le dve. Nadučitelj je večkrat zbolel.

Šolarji so postali vsled teh razmer raztreseni, celo podivjani, tudi domačih vaj ni bilo mogoče dajati. Povsod se je kazalo, da manjka učnih moči in moških v družini. Učenci višjih razredov so se vdali kajenju, ker niso imeli šole in nadzorstva.

Po izbruhu vojne s Srbijo, Črno goro, nato še z Rusijo, Francijo, Anglijo in nazadnje še z Italijo, so šolarje vedno seznanjali s potrebnimi naredbami višjih oblasti, nagovarjali, kako potrpeti z živili in drugimi potrebščinami. Nadalje nagovarjali na pomoč sosedom in bližnikom, opozarjali na snago, podajali navodila za odpravo kužnih bolezni, nabirali za Rdeči križ, za oslepele vojake, vdove in sirote. Nabirali listje robidnic, razne kovine, nenehno pa vzbujali v mladini medsebojno spoštovanje, ljubezen in vdanost do Boga in našega preljubega cesarja Franca Jožefa.«

Šol. leto 1915/16

»To šolsko leto se je začelo in končalo v vojni. Namesto šestih učnih moči so bile le tri: nadučitelj in dve učiteljici Amalija Žitko ter Olga Vrbič.

21. 9. sta došli v trg dve terenski koloni. Poveljnik je bil praporščak A. Spitzkopf. Po hlevih, po kozolcih, skednjih in listnicah so nastanili 500 konj. Ena kolona je kmalu odšla v Čabar na Hrvaško, odkoder so vozili za ekonomsko armado drva na postajo Ortenek. Pouk ni trpel radi te nastanitve.

V aprilu in maju (30. apr.–7. maj) je bil teden RK, zbirali so material, volno, sukno, kavčuk, platna ostankov.

1. 5. 1916 se je vpeljal letni čas do 30. 9. tega leta. 30. 4. ob enajsti uri se je premaknila ura za 1 uro naprej, enako se bo 30. 9. premaknila ura za 1 uro nazaj. Vse to radi prihranka na razsvetljavi in delovnega časa.

23.–25. 5. ter 7., 8. 6. – delovne počitnice radi okopavanja in osipavanja.

10. 7. je bil na ruski fronti ranjen Matija Žitko.

15. 7. je došlo 10 srbskih ujetnikov, da pomagajo posestnikom opravljati razna dela.

V tem šolskem letu, dasi so odhajale moške delovne moči v vojno, vendar šolski obisk in pouk ni trpel preveč. Matere gospodinje so se po večini z vso vnemo lotile dela, a tudi svojih otrok niso hotele pustiti zanemarjenih. Čast in hvala njim!

Sploh učiteljstvo ni pozabilo, da služi Bogu, cesarju in domovini.«

Šol. leto 1916/17

»Vojna traja še nadalje. Na šestrazrednici je nadučitelj sam moška učna moč. Večjim šolarjem se pozna, da so doma le matere, v družbi nekoliko odraslih uganjajo kazniva dejanja: love ribe, robutajo sadje, povzročajo škodo, so nepokorni tako doma kot v šoli. Mladina te dobe bo svojeglava, v moralnem oziru pokvarjena, vojaštvo, katero prehaja tod, zapušča slabe sledove, v telesnem oziru oslabela, ker nekateri vsled pomanjkanja delavcev preveč trpe. Vzgoja, kakor tudi pouk močno trpita radi vedno sprememb učnih moči.

16. 9. – šolarska sv. maša ob 8. uri.

18. 9. – pričetek rednega pouka.

25., 26., 27. 9. delovne počitnice za šolarje III., IV., V. in VI. razreda, da skopljejo krompir, požanjejo koruzo in vsejejo ozimnico.

17. 10. je zapadel prvi sneg.

23. 10. so prvič zakurili šolske peči.

21. 11. umrje na gradu Schonbrun na Dunaju Franc Jožef I., takoj prevzame vladarske posle kot cesar nečak Karl I.

12. 1. so začeli vojaki snemati z zvonika zvonove, pri podružnicah so vzeli vse, le pri fari so pustili dva, pri sv. Marku enega in pri Novi Štifi. Jok žena je omotil otroke tako, da niso bili več sposobni za pouk popoldne.

11. 2. je odšel k vojakom Danilo Pečenko, in ostal je nadučitelj sam moška učna moč na šestrazrednici.

11. 7. – cepljenje koz.

14. 7. – sklep šolskega leta.

Zjutraj ob devetih tiha sveta maša brez zahvalnih pesmi. To so opravilu primerni ogovori po razrednikih, razdelitev spričeval, petje cesarske pesmi in razpust na dom.

Izredne vojne razmere so zahtevale, da smo vpeljali po vsih razredih kamenite tablice. Toliko osovražene in zaničevane tablice, po najnovejših pedagogih modernikih, so našle vnovič pot v ljudsko šolo. Zvezke so uporabljali le za šolske naloge.

Šolarji so se močno udeleževali raznih nabiranja za vojno. Posušeni kopriv se je nabralo 25,50 kg. Milka Tekavec, šivilja iz Sodražice, je ustanovila in vodila tečaj za napravo slamnatih čevljev. Zbirala je ponavljalke in odrasle mladenke, katere so pletle kite in izdelovale čevlje.

Za invalide, Rdeči križ in za vojake so zbirali božična darila in jih pošiljali na fronto.

Otroke beguncev, katerih je v občini 210, smo porazdelili po nižjih razredih, bilo jih je 28. Nekateri niso obiskovali šole dve leti, nekateri še nikdar. Radi prehrane je trpelo učiteljstvo kakor šolarji. Dve učiteljici je iz usmiljenja prehranjeval opoldne g. župnik, ena pa je uživala, kar si je prinesla od doma. V času razdeljenega pouka so prihajali šolarji večinoma brez vsakih jestvin. Tudi na obleki je bilo pomanjkanje, zlasti na obuvalu. Bližnji so dohajali celo v snegu bosonogi, drugače v coklah, opankah in enakem domačem zmašilu.«

Šol. leto 1917/18

»Vojne še ni konec! Življenjske razmere so črne. Samsko učiteljstvo si mora kuhati samo. Nihče, ne gostilničar, ne privatnik ne da hrane. Ubogo učiteljstvo! Draginja je neizprosna, a vendar učiteljstvo vztraja iz ljubezni do mladine in domovine.

5. 10. so vojaki sneli velik zvon v zvoniku farne cerkve, istočasno so pobrali tudi piščali pri orglah.

27. 10. so vojaki odšli in izpraznili šolske prostore, kjer so bili od 13. avgusta. Vojna traja še nadalje. Potrebe rastejo z vsakim dnem, sredstev je vedno manj. Zima in slabo vreme sta odtegovala otroke šoli, zlasti oddaljene in revne. Splošno pomanjkanje obleke, čevljev, šolskih potrebščin je zdatno oviralo napredek. Po zavzetju Gorice in prodiranju mož naše armade v Furlanijo je hitelo naše ljudstvo v osvojene kraje in tam pobiralo po barakah, strelskih jarkih, kavernah, med skalovjem razne ostanke, šotore, slačilo in sezuvalo laške mrtve vojake ali pa od posredovalcev kupovalo v Furlaniji zaplenjeno blago. Z laškim blagom uniformirani šolarji so pohajali nato redno v šolo.

Nekatere šolske knjige so pošle popolnoma. Razredniki so si pomagali na vse mogoče načine. Ista mizerija je bila glede zvezkov. Pomagali smo si s tablico in makulativnim (makulaturnim) papirjem.

Vreme je bilo sila neugodno. Vode so večkrat poplavljalje. Ob splošnem pomanjkanju delavcev so pritegovali šolarje delu. Slaba hrana, naporno delo sta bila vzrok raznim boleznim med učiteljstvom. Begunske družine so se vrnil domov. Silna draginja, negotovost na pošti in železnici nas je odvrčala od nakupovanja raznih potrebnih učil. Vsled prejšnjih prostovoljnih in prisilnih dajatev so bile vse zaloge izčrpane tako, da prebivalstvo trpi silo in pomanjkanje.«

[1] Strokovni ogled opravljenega dela.

[2] Podjetja.

[3] Spored.

[4] Knjige, ki so jih podarili revnejšim otrokom.